

Or Pg 52 TS 60

MAATEN, K. VAN DER

V

5 brieven (19-23)

1917-1918

1917-03-16

01

Leiden, 16 Maart 1917.

Witte Singel 84^a.

Waarde Generaal,

Van morgen werd ik verrast door Uwen brief van 12 dezer en Uwe met dezelfde post bezorgde brochure. Inderdaad heb ik dikwijls aan U gedacht en gemeend, dat de lange pauze in onze conversatie wellicht door eene onverwachte ontmoeting in den Haag zou komen te eindigen, maar nu brengt Uw schrijven mij op de hoogte, en heropent het de aandraking, in afwachting van dat latere samentreffen. Ik hoop, dat de toestand van Bevernau zich spoedig zooveel moge verbeteren, en het verlangen naar het wederzien van oude vrienden U zoo moege gaan beheerschen, dat die ontmoeting niet al te lang uitblijve. Op den vrede zou ik daarmee maar niet wachten.

Uwe brochure heb ik dadelijk met belang.

stelling gelezen. Ik vermoed, dat Uwe voor-
 stelling van Van Hentz' invloed boven de
 werkelijkheid uitgaat. In domineerende kring-
 en is die zeer gering, en zijn kwājongens-
 achtig optreden in den laatsten tijd onder-
 mijnt dien verder. Voor zijne uitzending als
 defensie-regelaar bestaat niet veel kans.
 De vrij-liberalen vormen een kleine fractie, en
 onder hen is de instemming met V. H. volstrekt
 niet algemeen. Knobel is een windbalg,
 van wien niet veel anders dan winden uit-
 gaan. Intusschen acht ik Uwe bedenkingen
 zeer gegrond, en het plan van betaling
 der Indische defensie, door de firma Van
 Hentz - Vallier Kraane aanbevolen, niet
 vrij van naïeve perfiditeit. Uwe verkle-
 ring, dat Uwe bestrijding geene uiting van
 rancune is, ware m. i. beter weggebleven.
 Men moet de mogelijkheid van zulk een
 onderstelling zwijgend negeren; waer

achterdocht bestaat, vindt die een voedsel
 in zulk een verklaring dan dat hij zich ervoor
 gewonnen zou geven, dan het hier geen waar-
 neembare feiten, maar onzichtbare motieven
 betreft.

Zooval voor de toezending van Uw geschrift
 als vooral ook voor Uwen brief ben ik dank-
 baar. Mij is niets liever dan betrekkingen als
 die eens tuschen ons ontstonden, aan te
 houden, al laten vaak overstelpende bezighen-
 den mij zelden gelegenheid om aan de ge-
 dachtenwisseling met vrienden van vroeger
 zooveel tijd te geven als ik wel wenschen
 zou.

Mijne gezondheid is zoo goed, dat de medische
 faculteit aan mij, sedert wij samen uit Indië
 herwaarts reisden, niet meer dan f 5. ver-
 diend heeft. Met de dames liep het zoo
 goedkoop niet af, maar over 't algemeen
 hebben ook zij weinig te klagen. Zij

laten U groeten.

Met gevoelens van hoogachting en vriend-
schap, steeds gansen

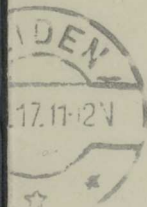
Uw dev.

C. Bronckhorst

16/3'17

X01

Monsieur

le Général-Major e. r. K. Van der Maaten

La Foncière 16/23

Monsieur

Suisse

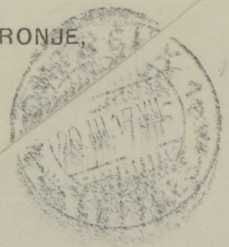

SECOL THEFORD NORFOLK UK

X02

PROF. DR. C. SNOUCK HURGRONJE,
Witte Singel 84^a,
LEIDEN.

TV

1917-06-25

01

Leiden, 24. vi. 1917.

Witte Singel 84^a.

Waarde Generaal,

Uwe briefkaart, de gecorrigeerde brochure en Uwen brief van 19 deser heb ik in dank ontvangen; het eerst ontvangen, en der brochure zend ik met deze post aan Uw adres terug.

Met genoegen zag ik uit Uwen brief, dat Uwe gezondheid goed is. Aderverkalking hebben wij allen, die boven de 50 gekomen zijn, maar zoolang de leuim van vroeger zich blijft doen gelden zoals bij U, is de daardoor tweezig gebrachte stroom niet verontrustend. Een lange voortdurend daarvan zij U van herte toegewenscht.

De oorlog laat mij, bij alle neutraliteit, evenmin onbewogen als U, maar ik doe misschien meer mijns best om onpartijdig te blijven. Het zou mij bijv. verheugen, wanneer de Duitschers uit de door hen bezette gebieden gezijnd werden, maar ik vergeet niet, wat de Engelschen deden en doen, jegens kleinere,

die hun in den weg zitten of die zich niet voor
hen aan ruïne blootstellen. Overwinning wensch
ik aan gene partij toe; uitputting of belemmering
aan beiden.

De kosten van het leven in Holland worden u,
geloof ik, niet meevaller. Alle prijzen stijgen on-
rustbarend, en velerlei kan men ook voor veel
geld niet meer krijgen. Daarbij worden de eischen
van den fiscus onwaarschijnlijk hoog. Toch be-
treur ik het niet, binnen de grenzen te moeten blijven.
Na ontvangst Uwer nieuwe brochure kom ik u
weer te schrijven. Steeds hoogachtend en vriendelings

L. à. v.

P. Smoukdam

26/6'17

XCI

Monsieur K. Van der Baaten
Général-Major e. r.

La Foncière 16/23

Montreux
Suisse

X02

PROF. DR. C. SNOUCK HURGHONJE,
Witte Singel 84^a,
LEIDEN.

Handwritten:
21/6 no 9786
Densley

1917-07-04

01

Leiden, 4 Juli 1917.

Wille Singel 84^a.

Waarde Generaal,

Ik heb ik Uwe tweede brochure ontvangen en gelezen. Bij Uwen gedachten gang ken ik mij in het algemeen wel aansluiten, maar toch hoop ik, dat er geen derde zal behoeven te volgen. Vooreerst vind ik het geen aangenaam verschijnsel, dat de behandeling van een gewichtig landsbelang bij ons meest aanleiding geeft, dat een aantal menschen elkaar den mantel uitvegen. Ten tweede is en was er voor de uitbreiding van Van Benschot als defensie-specialiteit geen gevaar, zoodat U nu blijkt uit de opdracht aan Van Benschot. Eindelijk zou ik het altijd betreuen, door polemiek tegen Van Benschot te geraaken tot het staken van een pluim in den hoed van Minister Pleyte, den holsten kwaat, die ooit op het Plein gereteld heeft. Ik ben allerm minst geneigd om als advocaat van Van

Hentag op te treden; zelfs heb ik tot duiver
 elke wederontmoeting met hem met succes
 vermeden. Maar Playte is geen man, die met
 hem vergeleken mag worden, al heeft de eade-
 loosheid van Coet van der Linden bij het samen-
 stellen van een ministerie dien gepatenteerde
 clown eenen ambttitel verschaft, dien zijn
 kamerbewaarder met niet minder eere hat
 kunnen dragen.

Das Van Hentag jr. intusschen Ibarens en
 Colijn is geen nitschelder, is ik zeker wel
 bekend geworden. Voor dien jongen man is
 't waarschijnlijk een nadeel geweest, de zonn
 van zijn vader te zijn. Hij lijdt aan ongeene-
 lijke zelfoverschatting, waarin de vader hem
 blijkbaar stijft. Allah leide hem allen op
 den rechten weg!

Met besten dank en vriendchapslyke
 groeten, hoogachtend

Uw

P. Smink

4/7 '17

X01

Monsieur K. Van der Baaten
Général-Major e. r.

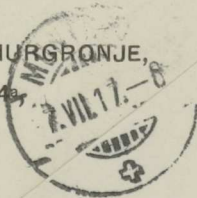
La Foncière 16/23.

Montreux

Suisse

X02

PROF. DR. C. SNOUCK HURGRONJE,
Witte Singel 84,
LEIDEN.

1917-12-01

01

Leiden, 1/x.11 1917.

Witte Singel 84^a.

Waarde Generaal,

Uw brief van 26 deser verlangde geen antwoord; maar het gaaf mij niet gemakkelĳk af, een levenssteeken van bevriende zijde zonder echo te laten, vooral niet, wanneer daarbij een punt van groot belang ter sprake wordt gebracht.

Ik geloof, alles wat de heer D. v. Eck schreef, gelezen te hebben; de helderheit van voorstelling en de raakkenis, die uit die geschriften spraken, heb ik met U bewonderd, en een enkele maal heb ik met D. v. E. een mondeling onderhand gehad, dat mijns gunstigen indruk in hoofdzaak bevestigde. Zonder zóó geestdriftig met hem ingenomen te zijn als U, geloof ik toch ook, dat iemand van zijne krachten de gelegenheit — desgewencht — moest vinden om in ons aanderende herboven parlement zijne denkbeelden afgerond voor te dragen en te verdedigen. Kan ik daartoe te eeniger tijt iets bijdragen, dan zal ik dat

niet nalaten. Alleen kan ik geene aanleiding vinden om daarbij den voorgrond te betreden.

Vroeger heb ik R. v. E. in persoonlijke aanraking gebracht met wijlen Van Deventer; die stap heeft nu natuurlijk alle effect verloren. Het eenige, dat nu in dese op mijn weg ligt, is, andere parlementariërs zooveel noodig op de wenschelijkheid van politieke bemoeienis van R. v. E. te wijzen: dit doe ik, waar het past.

Met vriendelijke groeten, ook uit naam der dames, steeds

Uw dev.

P. Smouck

Xc1

Pitremb
p. 12

Monsieur K. van der Baaken

Général-major e. r.

La Foncière 16/23.

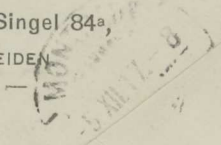
1/12 '97

Montreux

Suisse

X02

PROF. DR. C. SNOUCK HURGRONJE,
Witte Singel 84^a,
LEIDEN

1918-01-25

01

Leiden, 25/1 1918.

Witte Singel 84^a.

Waarde Generaal,

Van Uw verlof, Uw schrijven van 10 desor (13 ontzangen) eenige dagen, te later, ligt het ik nog al een ruim gebruik moeten maken, zoowel wegens verschillende bezigheden als door verlegenheit betreffende de beantwoording. Het veel minder dan profetische gaven zouden vereischt zijn om zelfs maar voorloopig de door U gewenschte oplossing te geven.

De ontwikkeling van ons bestuursstelsel in N.-J. in de richting der autonomie is m.i. in ieder geval onvoorwaardelijk voorgeschreven door de omstandigheden, waarin het internationale verkeer en de koloniale politiek zich thans bevinden. Of het proces langzaam of sneller zal gaan, heeft geen regerings thans meer voor het beslissen; hoogstens kan hij trachten, een versmelting of een vertragenden invloed niet te oefenen. Ik geloof, dat hij het verstandigt doet, het eerste te kiezen, daar hij daarbij de meeste kans heeft, op den gang der zaak den grootste mogelijken invloed te oefenen.

Die autonomie komt; dat staat m.i. vast, en daarmee heeft men bij alle toekomstplannen te rekenen.

Men kan ik mij moeielijk een toestand denken, waarin die autonomie aan het groeien of gegroeid is, terwijl de weermacht bestaat uit een in wezen Nederl. vloot met een zwak, in wezen Nederl. staand leger. De ontwikkeling van het defensiestelsel kan moeielijk anders gaan dan hand in hand met die van het bestuurstelsel. In een of anderen vorm zal dus de weermacht in hare organisatie en bestandsdeelen het beeld moeten vertoonen van de nieuwe bestuursinrichting en de gewijzigde verhouding der bevolkingsoverledende van Indië.

Men mag hopen, maar kan natuurlijk nooit verzekeren of waarborgen, dat verstandig en tijdig inzien die werkelijke conflicten of ongewenschte, revolutionaire bewegingen voorkomen zal, maar een andere methode is er, volgens mijn begrip, niet, en we zullen altijd, welke oplossingen we ook mogen voortaan, in de bepaling van de mogelijkheden der

toekomst grote en bescheiden voorzichtigheid dienen te betrachten.

Ziedaar wat ik U naar aanleiding der bij U overkomende gedachten kon mededeelen; ik meende, dat die mededeeling gemakkelijker in een brief dan in marginale aantekeningen te formuleren was.

Met beste wenschen en vriendelijke groeten, ook van de dames, blijf ik steeds gever.

Uw dev.

P. Smoekel *ingrosse*

XCI

Monsieur K. Van der Maaten
Général-Major e. r.

25/11/18

La Foncière 16/23

Dépense -
affaires.

Montreux
Suisse

SECOL THEFFORD NORFOLK UK

X02

PROF. DR. C. SNOUCK HURGRONJE,
Witte Singel 84^a,
LEIDEN.

Hetgeen thans in Rusland gebeurt, waer de groote masse en met haar het leger in opstand is gekomen en de maatschappij aldaar op zoo'n vreeselijken en bloedigen wijze door haar wordt ten onderste boven gekeerd — volgens een paar Russische kennissen en ook volgens de Gazette de Lausanne doen de West-Europaeische bladen daarvan nog maar eens ten deele de waarheid kennen — dat alles bracht mij aan het pikieren m. b. t. Indië.

Wij menschen voor de defensie van Indië een groot sterk militie-leger naast een krachtige vloot. Wij maken daarvoor krachtig propaganda, ook bij de Indische bevolking, voeren daarvoor allerlei klemmende motieven aan, enz. enz.

Maar is dat alles wel te verdedigen op grond van andere overwegingen; moet daarvoor niet in een andere richting een oplossing gezocht worden? Wij, rakmannen, maken projecten voor een militair gebouw rondes te weten en zelfs met voldoende kennis te kunnen bevoordeelen, of de bodems, waarop en waarin dat gebouw komt te rusten, wel val.

402

doende stevig is en er geen gevaar
voor instorten zal bestaan.

Gezelschap dat ook in Indië eens, zij
het dan onder andere omstandigheden
en door andere oorzaken, als een-
maal dat militie-leger er is, het
aan half-gare leiders en onprae-
tische droomers, wien het Indisch
ontwikkelings-proces tot politieke
en economische zelfstandigheid
niet vlieg genoeg gaat, gelukt de
grootte massa en het uit de bevol-
king voortgekomen leger in bewe-
ging te brengen, wat dan? Wat
dan, als aan de Regeering tot beten-
ging daarvan slechts de Europeesche
troepen en misschien ook nog enkele
trouwe gebleven Ambonnesche en Me-
nasonesche troepen overblijven,
welke eektes voor de sterke over-
macht zullen bereiken, terwijl ook
dien Indischen Lenin's en Trotsky's
de beweging over het hoofd gaat en
zij die niet meer in de hand hebben?
Wat dan?

Op die vraag ben ik na lange over-
peinzingen tot de ondervolgende
slotson gekomen, maar is die
juist, is zulks goed gerien?
Liek hier dan die conclusie:

Indien Nederland in alle opzichten oprecht en met de gewenschte voortvarendheid voortwerkt aan de ontwikkeling van Indië, het eerlijk langs banen van geleidelijkheid — en ik denk daarbij aan de denkbeelden van den Heer P. v. Eck — vaart tot politieke rooimel als economische zelfstandigheid en daarvan de overtuiging vastigt bij de hoogere en lagere klassen, dan behoeft het voor het bedaalde gewaar geen orees te hebben. En vooral niet, indien bij het ind. militie. leger ook wordt doorgevoerd het beginsel: „soort over soort.“

De doorvoering van dat beginsel is volgens mij om verschillende redenen noodzakelijk en kan rees goed, als men daartoe dadelijk de handen aan het werk slaat, over een 3 à 4-tal decennia tot in de hoogste rangen zijn afgelopen, mogelijk wel in nog korter tijdsbestek. Alleen bij het

---

1) Natuurlijk stel ik mij niet voor, dat alles met geheel Indië „en bloc“ en in eens zal geschieden. M.i. zullen b.v. Java, de Minahasa, Sumatra's W. en O. kust die autonomie al lang bezitten, wanneer voor andere gewesten in den Archipel daarvan nog niet gedacht kan worden en welke dan natuurlijk nog zullen staan onder de rooigdy hetrij van Nederland, hetrij van den dan reeds tot standgekomen Indischen Staatbond of Indischen Staat.

staande leger, voor zoolang dat ^{voor} noodig
en nog niet gaanderweg verdundener zal
zijn, zou men dan nog gemengd kadet
en een gemengd Officierskorps kun-
nen hebben, opschoon ook dat ^{daarbij} dan
niet meer noodig zal zijn.

En voor de vloot geldt hetzelfde als
voor het ^{militie-}leger.

De Indische bevolking, van hoog
tot laag, moet — zelfs tijdens het ont-
wikkelingsproces en liefst zoo snel
mogelijk, dus reeds lang voordat het
resultaat (autonomie) bereikt is,
want dat is nog zoo ver, ver in het
verschiet — de overtuiging, het ge-
voel hebben, dat zij niet meer onder
doek naast ons staat. M.a.w. de in-
politieken zijn nog groeiende en zich
ontwikkellende Indische maatschap-
pij naast onze Europeesche beval-
kingsgroep, haar politieke en eco-
nomische belangen naast de onze.

Zij moet ook in het leger en in de
vloot — na een 3 à 4. tal decennia of
mogelijk zelfs korter tijd geworden
zooals ik mij die voorstel, niet meer
zijn ons maakt middel om haar
te overheerschen, maar haar eigen

2/ Dit is alweer in aansluiting met de
denkbeelden van den Heer R. v. Lek.

krigsmacht, dus haar eigen leger
 en haar eigen vloot onder haar eigen
officierskorps tot verdediging van
haar eigen bestaan en zelfstandig-
 heid en tenens ook van de Europ.
 bevolking — haar stamgat —
 tegen buitenlandsch geweld, waarin
 zij door de korpsen, gevormd door en
 uit die Europ. bevolkingsgroep,
 krachtig en naar vermoegen wordt bij-
 gesprongen.

Moge dat alles waar zijn voor Java,
 de Minahassa en Sumatra's N.-kust,
 voor andere mindes ver gevorderde stre-
 ken van den Archipel is dat alles van
 later zorg en hebben wij ons het hoofd
 over de mogelijkheid van een militie-
 leger ^{aldaar nog} niet te breken. Voorloopig heb-
 ben wij zoo'n leger alleen noodig op
 Java en eenige traependelen elders,
 waarin voor S.M.K. en de Minahassa
 door militie en meer elders door het
 staande leger kan worden voorzien.

Maar is de bodem, waarop het
 militair gebouw in kwestie moet wor-
 den opgetrokken werkelijk stevig ge-
 noeg; is mijn oordeel over en mijn
 motivatie van de geschiktheid
 van dien bodem werkelijk juist?

hoo niet, dan zal het denkbeeld van een ^{Ind.} militie te land en een ^{Ind.} militie ter zee¹⁾ moeten prijsgegeven worden.

Dan zal moeten worden vastgehouden aan een vloot met een gedeeltelijk Nederlandsche (vrijwilligers + militie) gedeeltelijk Indische (vrijwillige) bemanning; voorts aan een veel zwakker staand leger, samengesteld uit vrijwilligers, zooals tot dusverre, + Europ. militie, sedert kort ingevoerd.

Doch dat alles zou om aenschijnende redenen te betreuen zijn voor de defensie, welke voor Indië toch ook een staatsbelang is, zelfs een staatsbelang van de eerste orde.

---

¹⁾ Ik heb gesproken van een ^{Ind.} militie ter zee, hoewel de mogelijkheid volstrekt niet is uitgesloten, dat voor de vloot een voldoende ^{Ind.} vrijwillige bemanning is te bekomen, waarvoor de militie niet noodig zal zijn voor de vloot. Doch of die bemanning bestaat uit ^{Ind.} militie ^{uit} of ^{Ind.} vrijwilligers, doet tot de onderhavige kwestie niets af.